

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Виділені та розглянуті як основні методи забезпечення ефективної діяльності суб'єктів підприємницької діяльності: метод нарахування амортизації основних засобів, методи обліку надходження основних засобів та методика обліку витрат на ремонт основних засобів.

Аннотация. Выделены и рассмотрены как основные методы обеспечения эффективной деятельности субъектов предпринимательской деятельности: метод начисления амортизации основных средств, методы учета поступления основных средств и методика учета затрат на ремонт основных средств.

Annotation. The method of depreciation of fixed assets, accounting methods of core funding and methodology of the cost of repairs of fixed assets as the main methods of ensuring efficient operation of businesses are identified and considered.

Ключові слова: активи, основні засоби, амортизація витрат на ремонт, фінансовий стан підприємства, первинна вартість, переоцінена вартість, ліквідаційна вартість, залишкова вартість, справедлива вартість.

На сьогодні в умовах розвитку ринкових відносин постає питання необхідності вдосконалення методики ведення бухгалтерського обліку на підприємствах різних галузей та форм власності. Це, насамперед, пов'язано з розвитком міжнародних відносин та зв'язків: багато українських підприємств вступають у міжнародні торговельні відносини для розширення ринку споживачів, можливості укладення нових вигідних угод, що на кінцевому етапі впливає на очікування збільшення прибутку. Саме останнє є основним фактором для вдосконалення облікової політики підприємства, а особливо для підвищення якості обліку й аналізу основних засобів.

Досить вагоме значення даного питання було висвітлене в різноманітних працях як вітчизняних, так і зарубіжних авторів, а саме: Білухи М. Т., Бутинця Ф. Ф., Валуєва Б. І., Виговської Н. Г., Кірейцева Г. Г., Кузьмінського А. М., Огійчук Н. Ф., Пушкаря М. С., Туякова З. С., Швець В. Г., Шеремета А. Д. та інших.

Мета дослідження – розкрити основні методи та методики, що сприяють забезпеченню ефективності діяльності суб'єктів підприємницької діяльності.

Завдання дослідження – розкрити сутність основних засобів та з'ясувати важливість для фінансового стану підприємства; розглянути основні методи облікової політики, які повинен обрати суб'єкт підприємницької діяльності для подальшого ефективного функціонування.

Об'єкт дослідження – діяльність суб'єктів малого підприємництва України.

Предметом дослідження є система обліку основних засобів.

Фінансовий стан підприємства відображається в обліку та аналізі активів (як однієї зі складових фінансового стану) підприємства і їх ефективному використанні. Однією зі складових активів ресурсів, що використовуються суб'єктами підприємницької діяльності, є основні засоби. Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких перевищує один рік (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [1]. Головними показниками, які визначають рівень озброєності виробничого підприємства, є наявність та стан основних засобів. Тому такі активи заслуговують на особливо дбайливе ставлення та правильно організований облік. Саме правильність організації обліку й обрання ефективної облікової політики є провідними факторами, визначальними для фінансового стану підприємства. Отже, основою забезпечення ефективності діяльності підприємства є прийняття правильних рішень щодо: визначення методу нарахування амортизації основних засобів; методики обліку надходження основних засобів; методики обліку витрат на ремонт основних засобів.

Вибір суб'єктом підприємницької діяльності амортизаційної політики є чи не найголовнішою складовою облікової політики. У процесі експлуатації та під впливом часу основні засоби та нематеріальні активи зношуються, тобто втрачають свої початкові технічні можливості та властивості. Щоб компенсувати знос, здійснюється нарахування амортизації основних засобів. Амортизація – систематичний розподіл вартості необоротних активів, що амортизуються, протягом строку їх корисного використання (експлуатації) [2]. У процесі діяльності підприємства формується амортизаційний фонд. Це відбувається за рахунок перенесення частини вартості основних засобів на собівартість готової продукції, товарів, робіт та послуг шляхом нарахування амортизації. У процесі обміну частина вартості основних засобів (сума амортизаційних відрахувань) через ціну продукції компенсується виручкою, яка отримується після реалізації продукції. В цей момент амортизаційний фонд набуває реального змісту, тобто підприємство отримує гроші (активи). Після закінчення процесу обміну кошти амортизаційного фонду беруть участь у процесі відтворення основних засобів. На цій стадії вони використовуються як джерело інвестицій, купуються основні засоби, тобто кругообіг основного капіталу закінчується: обігові кошти трансформуються в необоротні активи. Отже, функції, які виконує амортизація, досить вагомі. Слід виділити основні з них: забезпечення процесу розширеного

фондів; сприяння кругообігу, відтворенню та оновленню основних засобів; надання можливості змінити суму податкових зобов'язань. Виділяється п'ять методів нарахування амортизації. А саме: прямолінійний метод, зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивний, виробничий метод. Метод амортизації обирається підприємством самостійно з урахуванням очікуваного способу отримання економічних вигід від його використання [1]. Але це питання залишається відкритим для фізичної особи-підприємця, оскільки податкові органи наголошують на тому, що приватні підприємці не мають законних підстав нараховувати амортизацію, тому що вони не зобов'язані вести бухгалтерський облік, для фізичних осіб-підприємців встановлено спрощений порядок ведення обліку доходів і витрат. Але згідно з чинним законодавством амортизації підлягають витрати на придбання, на самостійне виготовлення (створення) основних засобів, нематеріальних активів та довгострокових біологічних активів для використання в господарській діяльності; витрати на проведення ремонту, реконструкції, модернізації та ін. [3]. Таким чином, приватні підприємці можуть нараховувати амортизацію та відносити її на витрати.

Також для успішної діяльності суб'єкт підприємницької діяльності повинен правильно прийняти рішення щодо методики обліку надходження основних засобів. Вартісне оцінювання є складовою методу бухгалтерського обліку та його принципом, за відсутності якого бухгалтерський облік не може здійснюватися. Отже, основні засоби можуть бути оцінені: за первинною вартістю, за переоціненою вартістю, за ліквідаційною вартістю, залишковою та справедливою вартістю [1].

Основні засоби зараховуються на баланс за первинною (фактичною) вартістю, первинна вартість, у свою чергу, залежить від способу надходження основних засобів. Проведена оцінка не повинна збільшувати активи й зменшувати при цьому зобов'язання. Тому в балансі основні засоби відображаються за найменшою із двох вартостей – історичною або фактичною (чистою вартістю реалізації). Основною нерегламентованою проблемою залишається метод оцінювання за справедливою вартістю. Визначення справедливої вартості міститься лише в Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 19 "Об'єднання підприємств". Згідно з ним, це сума, за якою може бути здійснено обмін активу або оплату зобов'язання в результаті операції між обізнаними, зацікавленими та незалежними сторонами [4]. На сьогодні справедливу вартість суб'єкти підприємницької діяльності ототожнюють лише з договірною ціною. При цьому не враховується кон'юнктура ринку, процеси інфляції, ризику, стан економіки в цілому. Загалом це пов'язано з відсутністю видань, які публікують загальнодержавні ціни на відповідні основні засоби, а також інформаційних ресурсів щодо необхідних чинників, які формують справедливу вартість.

Щодо особливостей обліку витрат на ремонт основних засобів, то в бухгалтерському обліку відображення й розподіл витрат на поліпшення і ремонт основних засобів залежить від того, чи приводять такі ремонти й поліпшення до збільшення майбутніх первинно очікуваних економічних вигід від використання об'єкта і чи забезпечують його підтримання в робочому стані. Такі витрати повинні відображатися в дебеті рахунку 15 "Капітальні інвестиції", а після закінчення всіх робіт списуватись у дебет рахунку 10 "Основні засоби" з кредиту рахунку 15. Суб'єкт підприємницької діяльності повинен прийняти правильне рішення щодо проведення ремонту й розрахувати, чи в майбутньому ці основні засоби будуть давати прибуток. Ремонт основних засобів проводиться за рахунок амортизаційних відрахувань. Але основною проблемою залишається те, що на багатьох підприємствах не формується реальне грошове забезпечення. Також не формується амортизаційний фонд, що негативно впливає на ведення обліку. Отже, для вирішення даного питання необхідно ввести окремий субрахунок, на якому буде відображатися сформований амортизаційний фонд.

Таким чином, вагоме значення в успішності підприємницької діяльності відіграє правильно обрана облікова політика щодо основних засобів, яка базується на підрахунках вигідності обраного методу. Але на сьогодні існує багато недоліків, які потрібно виправляти. Так, можна виділити найголовніший – проблему формування спеціального субрахунку, на якому буде відображатися сума амортизаційного фонду, це дозволить вирішити проблему ремонту основних засобів. Також потрібно вдосконалити документацію для фізичних осіб-підприємців, а саме відображення в ній сум амортизаційних витрат.

Наук. керівн. Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Положення бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби", затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z-0288-00>. 2. Закон України "Про оподаткування прибутку підприємств". Ст. 8. Амортизація [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukr-law.com.ua/oblik/taxation/13-pribyl?start=7>. 3. Податковий кодекс України. Ст. 144 "Об'єкти амортизації" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page15>. 4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19 "Об'єднання підприємств", затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 07 липня 1999 р. № 163 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0499-99>. 5. Положення бухгалтерського обліку "Загальні вимоги до фінансової звітності", затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nibu.factor.ua/ukr/info/instrbuh/psbu1/>.